

БАВІЛОВА
Вікторія Валеріївна

УДК 338.47:[339.378:615.01]:001.82

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ АПТЕЧНОЇ МЕРЕЖІ

METHODOLOGICAL APPROACHES TO EFFICIENCY EVALUATION LOGISTICS SYSTEM OF PHARMACY NETWORK

викладач, Львівський
університет бізнесу та
права

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.9\(1\).1](https://doi.org/10.37634/efp.2020.9(1).1)

VAVILOVA Viktoriia Valeriivna – lecturer, Lviv university of business and law

У статті розкрито важливі характеристики методичних підходів щодо оцінки ефективності функціонування логістичних систем. Охарактеризовано особливості функціонування логістичних систем аптечних мереж. На основі ознайомлення з науковими працями основоположників із даної проблематики систематизовано підходи до оцінки ефективності логістичної системи. Запропоновано систему показників оцінки за кожною складовою логістичної системи.

* * *

В статье раскрыты важные характеристики методических подходов к оценке эффективности функционирования логистических систем. Охарактеризованы особенности функционирования логистических систем аптечных сетей. На основе ознакомления с научными трудами основоположников с данной проблематике систематизированы подходы к оценке эффективности логистической системы. Предложена система показателей оценки каждой составляющей логистической системы.

* * *

The paper reveals the important characteristics of methodological approaches to assessing the effectiveness of logistics systems. Peculiarities of functioning of logistics systems of pharmacy networks are characterized. Based on the acquaintance with the scientific works of the founders on this issue, approaches to assessing the effectiveness of the logistics system are systematized. A system of evaluation indicators for each component of the logistics system is proposed.

The logistics system of the business entity, and this fully applies to the logistics system of pharmacy networks, is not in a permanent state. Dynamic changes in the system are due to the influence of macro-environmental factors and changes in the internal nature, which pose the task of developing the system to ensure its adequacy to new conditions. It is the development of the system is the basis for improving the efficiency of its operation and the ability to achieve goals through the solution of a certain range of tasks. In such conditions, the study of the development of the logistics system of the pharmacy network deserves special attention.

Existing approaches to assessing the development of the logistics system do not exclude, but complement each other, creating a methodological basis for the formation of effective management decisions on logistics management of the business entity.

As a result of research of scientific works of domestic and foreign scientists on a problem of a choice and formation of indicators of an estimation of efficiency of logistic systems, we proposed a system of evaluation indicators for each component of the logistics system. In this case, in our opinion, such a system should include not only indicators that characterize the efficiency of the functional components of the logistics system of the pharmacy network (supply, production, transportation, warehousing, sales), but also indicators of efficiency subsystems, namely organizational and management, infrastructure and resource subsystems. This system approach will allow to take into account the impact of all components of the logistics system of the pharmacy network on the efficiency of its operation.

Ключові слова: логістичні підходи, підсистема, аптечні мережі, ефективність функціонування

Ключевые слова: логистические подходы, подсистема, аптечные сети, эффективность функционирования

Keywords: logistic approaches, subsystem, pharmacy networks, efficiency of functioning

ВСТУП

Логістична система суб'єкта господарювання, і це повною мірою стосується логістичної системи аптечних мереж, не знаходиться у постійному стані. Динамічні зміни системи обумовлені впливом факторів макросередовища та змінами внутрішнього характеру, які ставлять задачу розвитку системи задля забезпечення її адекватності новим умовам. Саме розвиток системи є основою підвищення ефективності її функціонування та можливості досягнення поставлених цілей через вирішення певного кола завдань. У таких умовах особливої уваги заслуговує дослідження розвитку логістичної системи аптечної мережі.

МЕТА роботи полягає в обґрунтуванні методичних підходів до оцінки ефективності логістичної

системи аптечної мережі.

РЕЗУЛЬТАТИ.

На наш погляд, існуючі підходи до оцінки розвитку логістичної системи не виключають, а доповнюють один другий, створюючи методичні основи формування ефективних управлінських рішень стосовно логістичного управління суб'єктом господарювання. Існуючі підходи до оцінки ефективності логістичної системи представлено на рис. 1.

Бачимо, що дослідження вчених зосереджено насамперед на оцінці ефективності логістичної системи, але за такої умови ефективність і розвиток не є ідентичними з економічними категоріями. Оцінка ефективності має на увазі оцінку стану системи, а оцінка розвитку – оцінку динамічної компоненти.

Рис. 1. Систематизація підходів до оцінки ефективності логістичної системи

Водночас слід зазначити, що оцінка розвитку системи не може бути здійсненою тільки за фактичним станом системи. Обов'язковим є оцінка розвитку системи з використанням динамічної компоненти та виокремлення на цій основі найбільш вагомих факторів впливу.

На наш погляд, в оцінці ефективності логістичної системи аптечної мережі найбільш прийнятним є використання системи часткових та узагальнюючих показників ефективності з формуванням інтегрального показника оцінки.

У результаті дослідження наукових праць вітчизняних та закордонних вчених по проблемі вибору та формування показників оцінки ефективності логістичних систем [1; 2], нами було запропоновано систему показників оцінки за кожною складовою логістичної системи. Водночас, на наш погляд, у таку систему необхідно включати не тільки показники, які характеризують ефективність функціональних складових логістичної системи аптечної мережі (постачання, виробництво, транспортування, складування, збут), а й показники ефективності підсистем забезпечення, а саме організаційно-управлінської, інфраструктурної та ресурсної підсистем. Саме такий системний підхід дозволить повною мірою урахувати вплив всіх компонентів логістичної системи аптечної мережі на ефективність її функціонування.

Для аналізу ефективності логістичної системи аптечної мережі ми пропонуємо використовувати методику оцінки з використанням узагальнюючих інтегральних показників. Підхід оснований на використанні індексів динаміки часткових показників оцінки ефективності функціональної та інфраструктурної складових логістичної системи аптечної мережі, з подальшим узагальненням показників та розрахунком інтегральних індексів за кожною складовою. Саме такий підхід спрямований на комплексну оцінку ефективності логістичної системи з можливістю не тільки оцінити ефективність системи аптечної мережі в динаміці, але й проаналізувати вплив на ефективність функціональної підсистеми інфраструктурної складової загалом та окремих її підсистем.

У формуванні системи часткових показників оцін-

ки підсистем логістичної системи аптечної мережі необхідно урахувати специфічні фактори функціонування, до яких слід віднести наступні:

велика номенклатура товарної продукції, субстанцій та матеріалів;

незначний обсяг партій товарної продукції, необхідність формування плану закупок з оптимальним асортиментом лікарських засобів, який з одного боку, відповідає потребам споживачів, з іншого – не створює додаткові запаси на складі аптек, високі вимоги до якості продукції, обмеженість термінів зберігання товарної продукції, висока соціальна значущість лікарських засобів та іншої фармацевтичної продукції, наявність сезонної залежності по окремих товарним групам лікарських засобів, необхідність забезпечення доступності цін для населення та пов'язані з цим особливості цінової політики.

Формування системи часткових показників базується на характеристиці особливостей функціонування окремих підсистем логістичної системи аптечної мережі, що полягає у наступному.

1. Підсистема постачання логістичної системи аптечної мережі формується виходячи з основної її мети – забезпечення оптимального обсягу та номенклатури товарної продукції своєчасно та у відповідності з потребами споживачів. Підсистему постачання необхідно формувати у відповідності з рядом критеріїв, до яких провідні вчені відносять наступні: надійність постачання, якість товарної продукції та її ціна, віддаленість генератору матеріальних потоків (постачальників) від об'єкту, терміни виконання поточних та термінових заказів, наявність резервних потужностей у джерела поставок тощо [1, с. 136-137].

У виборі постачальника фармацевтичної продукції, за даними досліджень З.М. Мнушко та ін. [3], для керівництва аптек найбільш вагомими критеріями постачання є цінові критерії (ціни, знижки, відстрочка платежу, улови платежу), часові критерії (своєчасність поставок, обробка заказів), іміджеві критерії (репутація оптової фармацевтичної фірми, кількість претензій аптек), інформаційні критерії (коректність інформації та час її отримання), повнота асортимента, якість продукції при поставці, наявність додаткового

сервісу тощо [3, с. 282].

Для аптечних мереж характерно використання у якості постачальника товарної продукції аптечного складу (бази), який представляє собою суб'єкта інфраструктури аптечного ринку, до функції якого входить оптова та роздрібна торгівля лікарськими препаратами та іншими фармацевтичними товарами. З погляду на представлені критерії, нами обрано низку показників, які найбільше відображають ефективність функціонування підсистеми постачання.

Підсистема постачання аптечної мережі вирішує наступні завдання:

оцінка потреби мережі та окремих її структурних підрозділів (аптечних закладів) у лікарських засобах;

укладення договорів з постачальниками та здійснення закупок; формування бюджету з розрахунком фінансових показників витрат та доходів закладів;

координування підсистеми постачання з можливостями підсистем транспортування, складування та збуту;

організація контролю поставок – обсягу, якості, відповідності супроводжувальної документації тощо.

На основі вищесказаного сформовано систему часткових показників, які відображають відповідність функціонування підсистеми постачання завданням, які стоять перед нею.

2. Підсистема виробництва має на меті виробництво фармацевтичних товарів безпосередньо в аптеці. Дана підсистема має місце в оцінці ефективності логістичної системи тільки у разі, якщо аптека має виробничий підрозділ. В сучасних умовах виробнича функція аптек має недостатній рівень розвитку, найперше, у зв'язку відсутністю необхідних площ для виробництва згідно з діючою нормативною базою, відсутністю субстанцій та високою ціною на них, необхідністю наявності штатного спеціаліста відповідної кваліфікації тощо, що взагалі призводить до низької рентабельності цього напрямку діяльності. Водночас у разі необхідності до системи показників оцінки ефективності логістичної системи можуть бути включені відповідні часткові показники. Якщо до функцій аптечної мережі не входить виробництво фармацевтичних товарів, то значення показника ефективності підсистеми виробництва у логістичній системі буде дорівнювати 1.

3. Підсистема транспортування логістичної системи аптечної мережі має на меті організацію своєчасної доставки товару необхідного обсягу від постачальника до окремих закладів мережі з мінімізацією витрат на транспортування. До задач підсистеми транспортування логістичної системи аптечної мережі слід віднести:

транспортне забезпечення доставки лікарських засобів в аптеки мережі з урахуванням оптимальних транспортних маршрутів;

забезпечення збереження товару під час транспортування, зокрема необхідної упаковки, які відповідає вимогам стосовно збереження фізико-хімічних властивостей лікарських засобів;

забезпечення відповідної супровідної документації, яка підтверджує якість та збереження лікарських засобів.

4. Підсистема складування логістичної системи аптечної мережі формується виходячи з основної її мети – забезпечення наявності товару необхідного асортименту та обсягу для своєчасного задоволення потреб споживачів.

Критеріями оцінки ефективності функціонування підсистеми складування логістичної системи аптечної мережі є наступні:

відповідність складських площ потребам у наявності запасів;

оптимальний розмір запасів, який максимально відповідає якісним та асортиментним вимогам споживачів;

швидкість реагування на потреби споживача;

мінімальні витрати на управління запасами.

5. Підсистема збуту продукції (розподільча підсистема) має відповідати основному критерію – максимальний рівень обслуговування споживачів. З огляду на специфічні особливості функціонування аптечних мереж, формування та оцінку ефективності підсистеми збуту необхідно проводити з урахуванням наступних аспектів:

урахування кількісних та якісних характеристик асортименту лікарських засобів,

сезонні коливання попиту на окремі групи лікарських препаратів,

наявність спеціальних умов стосовно зберігання лікарських засобів та обмежені терміни використання лікарських засобів,

своєчасність та повнота асортименту заказу споживачів (ритмічність обслуговування та відсутність дефектури).

ВИСНОВКИ

На наш погляд, в оцінці ефективності логістичної системи аптечної мережі недостатньо ураховувати тільки ефективність функціональної складової системи. Важливо проаналізувати ефективність інфраструктурної складової логістичної системи, а саме інформаційної підсистеми, організаційної підсистеми та підсистеми забезпечення матеріальними, фінансовими і трудовими ресурсами.

Список використаних джерел

1. Николайчук В.Е., Кузнецов В.Г. Логистика: теория и практика управления: учебное пособие. Донецк: НОРД-ПРЕСС, 2006. 540 с.

2. Ткачова А.В., Загорна Т.О. Управление логистической деятельностью промышленных предприятий: монография. Донецк: Вид-во "Нолідж", 2012. 260 с.

3. Мнушко З.Н., Дикхтярева Н.М. Менеджмент и маркетинг в фармации: учеб. для студентов вузов. Харьков: Изд-во НФаУ "Золотые страницы", 2008. Ч. II. 536 с.

References

1. Nikolaychuk V.E., Kuznetsov V.G. Logistics: theory and practice of management. Donetsk: NORD-PRESS, 2006. 540 p. (in Russian)

2. Tkachova A.V., Zahorna T.O. Management of logistic activity of industrial enterprises: monograph. Donetsk: Noulidzh, 2012. 260 p. (in Ukrainian)

3. Mnushko Z.N., Dikhyareva N.M. Management and Marketing in Pharmacy. Kharkiv: NFaU "Zolotyie stranitsy", 2008. part II. 536 p. (in Russian)